

מי שסיפר לעצמו שנפל על שפת מדרכה שסועה

דניאל אוקסנברג

אוצר: אברהם קריצמן
פרפורמנס: הראל וחניש, לייב לב לוי ונמרוד קינן

התערוכה "מי שסיפר לעצמו שנפל על שפת מדרכה שסועה" היא מיצב פיסולי פרפורמטיבי בו הצופים מוזמנים להיכנס לחוויה אינטימית - במה אליה מתבוננים והן מיצב בו נוכחים - זירת התרחשות הכוללת ציור, אובייקטים, תאורה וסאונד, ובתוכה נוכחים לפרקים שחקנים השרויים במצב של מלנכוליה. הם מפגינים תסמינים של דיכאון: בכי חרישי, כואבים, שקועים בתוך עולמם האישי ונמצאים בפוזיציות של התכנסות או פורקן. סט המייצב יוצר מרחבים שונים בחלל הגלריה אשר השחקנים ינועו ביניהם בזמן שהותם.

המיצב מורכב ממספר אלמנטים נפרדים, מעין דימויים טעונים רגשית שמקורם בחייו ובזכרונות התבגרותו של אוקסנברג. אלו הם מוטיבים המהווים עבורו טריגר או מפתן של דלת השולחת אותו כמעט מיידיית אל תחושה של עצב עמוק. המלנכוליה והחידלון מקבלים ממשות ויזואלית ולעיתים קישוטית - אותה אוקסנברג מנסח דרך התחקות אחר מנחי גוף ופוזיציות של אדם במצוקה נפשית כגון אדם שרוע במיטתו או התכנסות לבכי. הוא מקבע אותם בקונסטרוקציות עץ צבעוניות שנועדו להכיל ולהנציח את כאב הנפשות הפצועות, אך מנגד מדובר הלכה למעשה בסט מזדמן הניתן לפירוק ולהרכבה בהתאם לדרישה. המערכת הבימתית של התערוכה מייצרת מצב של טשטוש גבולות בין האובייקט לסובייקט, בין הרקע לדמות ובין תפקיד השחקן והצופה.

חלקי הסט בחלל מוצגים כאנדרטאות הנשענות על מראות העיר והדרכים, והאלמנטים בתערוכה מתגבשים לכדי דימויים פיוטיים: אוטובוס וירח בנסיעת לילה, שמש קופחת על מדרכה, עמוד תמרורים מעוך, פרח פורח, כף טרקטור במנוחה ומצלמת מהירות בעורפה. כל אחד מהאלמנטים הללו מקבל טיפול ציורי-מרחבי, ולכל סצנה "פרופס" משלה המעידים בין היתר על שאריות ההתרחשות - ממחטות משומשות, פרחי בוגנוויליה פזורים ושמיכת טלאים לא סדורה. חלל התערוכה הופך למשכן רפלקטיבי עבור הפצועים רגשית ולתפאורה בה יוכלו המבקרים לשהות ולנבור ביגונם הפרטי ככל שיתענגו על כך.

"מי שסיפר לעצמו שנפל על שפת מדרכה שסועה" מבקשת לאחד בין הגדרתו של סט כמכיל עלילה ובין תפקידו כמייצר נסיבות התרחשות. המרחב שנבנה נושא דרמה אישית – סיפור של התבגרות. זהו חלל המעמיד במרכזו את האובדן, את החורבן – חלל בוכה אשר מעוות את המוכר שמקיף אותנו לכדי יצירת מרחב פנימי לבחינת הסיפורים שאנחנו מספרים לעצמנו.

אגבי יקר,

החיים לא פשוטים לי, אני לא אנשקר.

מרבית עצמי חולש
על סטוצים של זיכרונות ילדות -
שהמצאתי, שבדיתי, ששיקרתי
כדי לזרוע כאוס באגניי המשתלבות.

היו לילות בהם התמסרתי לרמזורי שינה אדומים
שמחקו את גבולות גופי
שנחתך והופרד בפישוקן הצורם
של שפתיים רכות צלמוות.
והשמות שמיררתי בכי
על זו שעזבה
על זה שהלך
הסתכמו בזעקה:
קחני שטן כי אני מסוגל.

אך בימים של תאורה וזרקור
הבחנתי
בסיבי העץ שמתפצלים למנגינת הלבבות השבורים,
בעלים העורגים לאדמה בטרם נופלים.
ובין יד ימין-טרגדיה
ליד שמאל-מלודרמה,
ריווחתי בלחישה אנחת שווא
שחמקה בין אצבעות הקהל אני.

והנה, להתראות דניאל. כי נידונת לסבל
ואשיב: דן אני, כי בראתי עולם בצלמי.
כי הסחתי עזרי כנגדי
כי מצאתי ידי בידי -
וביקשתי לבחור
את נתיבי הדרכים
שלא גדלתי להם.
הו, סבלי המתוק דע דבר זה!
שלך אני לעד כאג מלסף,
אבל אולי זו רק אשליה
של מי שסיפר לעצמו שנפל על שפת מדרכה שסועה.

דניאל אהוב,

שמנו לב למדרכה, עיניים מושפלות, שירה נוגה. המחשבות
שוטחו לקליפת עץ, לדוגמא שלה - לשפה שלה. הולכים כמו על
הירוגליפים - אנשים שטוחים צמודים לרקע שלהם - מדרכות
ועצמים מעלימים מהם פרספקטיבות או כל מימד של עומק.
העולם שלנו היה שטוח, לכל דבר היה שם, וכל השמות היו
שלנו. עם פרספקטיבה הדברים היו נסוגים, השמות יכולים
להישכח ולהתפזר אל תוך הדמיון, עד שלא נוכל לאחוז בהם
יותר.

גם היום האמצעים אל המקור והכאב חייבים להיות ישירים,
אולי קיימים לנו דרכים לעיקופם; קישוטים, סיפורים ומחוות -
אנחנו לא מתנגדים לנקודות המבט השונות - פסלי ברונזה ושיש
מבהיקים, אבל הפחד שבעיני פרספונה חומק לטובת החיוביק
והחלקלקות שהם שקרי המספר. העשן שלנו עם שחר,
בהתרחבות שלו מסמא עיניים, אנחנו רוצים את שבר הכד ולא
את סיבובו, את כל המציאות בבת אחת פרושה לפנינו בתמימות
- הבזקים של תמימות. לידה של מדרכה, של תמרור, של
מצלמה, של השמש והירח והאוטובוס. קינה אל אלוהי
ההתממשות, אל האימוגי-פרח, אל שמשון שהופך את המקדש
למדרכה. המדרכה שמובילה אל אדמות המערב, אל הקצה.

היינו במקום הזה חסרי מעש, מוזר שהאירועים נחקקו באבן,
והאבנים בזיכרון. לחזור לשם זה כמו לחזור למקום שאין בו
משך, הוא לא קפוא אלא כמו הבזק בלתי פוסק. הבזק מלא עונג.
עונג בהשתרעות של הגופות הצעירות שלנו שיודעות היטב את
שפת המדרכה, עונג בהתבוססות, בחזרה, בתחושה שהלילה לא
נגמר, במזל שעוד לא כיוון עתיד.

שמנו לב שנסיעת הלילה היא כל נסיעת לילה והאוטובוס הוא
אותו האוטובוס והתמרור עבר והמצלמה אדישה אלינו. ורבצנו
על המדרכה, והתחושה של גרגירי החול המלאכותי על הזרועות
והכתפיים החשופות מעיקה וחום היום נותר בלבנים קורן, אבל
הראש כבד, נשען על שיער מאובק, והחזה צונח והעיניים
נעצמות בנשימה שטוחה. והכל, כל מה שנותר הוא העיגולים
המתרחבים בחשיכה כשהעיניים מתייבשות, וחוסר הרצון ליצור
עומק בממשות להזדקף.